

İyunun 30-u ölkəmizdə Sevgililər günü kimi qeyd edilir. Bu, rəsmi bayram deyil, təbii ki, onunla bağlı heç bir sənəd də imzalanmayıb. Sadəcə, neçə il bundan əvvəl cəmiyyət arasında belə bir yekdil fikrə dəstək verilib və qərara alınıb ki, bu tarixdə Sevgililər günü qeyd olunsun.

30 iyun 1989-cu il zəmanəmizin bənzərsiz məhəbbət əfsanəsinin pəhrəmanları - 1990-cı ilin 20 Yanvar faciəsində düşmən qarşısına əliyalın çıxıb şəhidlik zirvəsinə yüksələn İlham Allahverdiyevin və özünü sevgisinə qurban verən Fərizənin toyunun çalındığı tarixdir.

Bir neçə ay əvvəl - fevralın 14-də Müqəddəs Valentin gününü qeyd etmiş bəzi sevgililər bəlkə də bundan xəbərsizdilər. Elə isə onların ilk növbədə sevgi simvolu saydıqları Valentinin kim olduğunu bilmələri vacibdir.

Mənbələrin birində deyilir ki, Roma papası məhəbbət yolunda canını qurban vermiş Valentini hələ 496-cı ildə müqəddəslər sırasına daxil etmiş və hər il fevralın 14-də Sevgililər gününün keçirilməsi barədə sərəncam vermişdir.

Valentinlə bağlı rəvayətlər qədimdən mövcuddur. Xüsusilə Orta əsrlərdə Fransada və İngiltərədə onun haqqında çoxlu rəvayət yayılmışdı. Onların birində, məsələn, "Qızıl əfsanə"də deyilir ki, qədim dövrlərdə qəddar və zəhmli Roma imperatoru II Klavdiy subay, ailə qayğısından azad, tənha kişilərin döyüş meydanında hökmdar uğrunda daha cəsarətlə vuruşacağını fikirləşib. Ona görə də kişilərə evlənməyi, qızlara və qadınlara isə sevdikləri insana erə getməyi qadağan edib. Bu dövrdə yaşayan Valentin adı bir səhra həkimi və keşiş olub. O, bir-birini sevən qızların və oğlanların halına acıyaraq hamıdan xəlvət gecələr onlara kəbin kəsib. Lakin Valentinin bu əməli tezliklə hakimiyyətə məlum olub və ona ölüm hökmü oxunub. Hələ həbsxanada yatdığı zaman Valentin nəzarətçinin gözəl qızı Yuliya ilə tanış olub. Sevgi əzablarına mübtəla olmuş keşiş ölümündən əvvəl həmin

qıza məktub yazaraq öz məhəbbətini etiraf edib və sonda "sənin Valentinin" imzasını qoyub.

Valentinin ölüm hökmü 269-cu (bəzi mənbələrdə 270-ci) il fevralın 14-də yerinə yetirilib. Odur ki, məktubu tapılıb oxunanda o, artıq həyatda yox idi...

Belə rəvayətlər çoxdur və onların heç biri öz tarixi təsdiqini tapmayıb.

İlham-Fərizə sevgisi isə həqiqətdir. Tariximizin çox faciəli bir günündə özünü bəyan etmiş canlı hadisədir. Bu acı olay yalnız Azərbaycan oğluna və qızına məxsus zəngin mənəviyyatdan doğan pak duyğulardan, incə hissələrdən yığılmış bir məhəbbətin təsdiqidir.

Onların hissələri hər cür səs-küydən, özünü nümayiş etdirmək istəyindən uzaq bir sevgi idi. Fərizə İlhamın bacılarının rəfiqəsi olmuşdu. Rəfiqələr bir-birinin evinə gedib-gəlmişdilər. İlham qızların bu dostluğuna kölgə salmamaq üçün qəlbində baş qaldıran hissələri gizlədərək saxlamışdı. Yalnız evlənmək məqamı çatanda onun üçün qohum-qonşuda qız gözlətməyə çalışan ana-bacısının narahatlığına son qoymuş və özünün çoxdankı istəyini də ikicə kəlmə ilə dilə gətirmişdi: "Qız elə evin içindədir, siz də onu kənarda axtarırsınız".

İlhamın elçilərinə son cavabı vermək üçün Fərizənin valideynləri qızın fikrini soruşmuşdular. Başını aşağı salıb dinnəmişdi. Deməli, o da el adəti ilə, qanun-qayda ilə ailə qurmaq məsələsi ortaya atılana qədər hissələrini qəlbində bəsləmişdi...

İlhamın comərdliyi də, Fərizənin vəfası da, onların bir-birinə olan bağlılığı, sevgisi də Azərbaycan xalqının milli-mənəvi dəyərlərindən, zəngin daxili dünyasından, adət-ənənəsindən qaynaqlanırdı. Fərizə bu sevgiyə öz həyatını qur-

Mənəviyyatımız

Sevgi həm də məsuliyyətdir

*Əzizim, baxtı yarım,
Baxtımın taxtı yarım,
Üzündə göz izi var,
Sənə kim baxdı, yarım?*

Azərbaycan oğlu üçün sevdiyi qadın tək sevgili deyil, eyni zamanda onun dostu, həmdəmi, evinin, ömrünün yaraşığı, namus-qeyrətinin tacıdır. Dilimizdə "həyat yoldaşı" ifadəsi əbəs yaranmayıb axı!..

Lakin çox təəssüf ki, bir çox sevgilər həyatın sınağından çıxıb bilmir. Bu gün bir-birini sevən, bayramlarda canfəşanlıq edib bir-birinə gül-çiçək, qiymətli hədiyyələr bağışlayan, dəbdəbəli nişan, toy məclisləri quran cavanların bir qisminin məhəbbətinin ömrü çox qısa olur. Elələri var ki, "Vağzalı"nın sədalrı qulaqlardan çəkilməmiş ayrılırlar.

ban verdi və bu, tək onun özünün məhəbbətinin ifadəsi deyildi. Həm də onu sevənin böyük sevgisinə cavab idi.

Doğrudur, dinimizə görə, intihar etmək günahdır. Amma biz Fərizənin ölümünə başqa rakursdan yanaşırıq və yanaşmalıyıq. Fərizənin intiharı ilk növbədə torpağımıza bəd niyyətlə qədəm basan, əliyalın əhəlinin üstünə zəhmli, ölümsaçan silahla yeriyən, xalqımızın azadlıq arzularını, günahsız körpə və qocalarını qanına qəltan edən, o cümlədən onun da sevimli yarını əlindən alan qüvvələrə qarşı üsyan və etiraz idi. Bir də bu, Azərbaycan qadınının əhd-peymanına sədaqəti idi.

Keçmiş iş yoldaşımız, mərhum şair Eldar Nəsimi sağlığında qadın əməyi, qadınların məşğulluğu barədə söhbətin çevrəsi Azərbaycan qızlarının saflığına, vəfasına, bir sözlə, yüksək mənəviyyatına qədər

genişləndə maraqlı bir əhvalat danışmışdı. Şair Hüseyn Arifin rus şairi Konstantin Simonovun məşhur "Gözlə məni" şeirinin tərcüməsi ətrafında gedən müzakirə və mübahisələr zamanı söylədiyi fikri xatırlamışdı. Tərcümədə qüsur olduğu barədə irada Hüseyn müəllim deyib ki, mən (yəni Azərbaycan kişisi) Azərbaycan qadınına "gözlə məni" deyər bilmərəm. Mütləq gözləyəcək. Bu halda ona "gözlə məni" demək artıq sözdür".

Bəli, Azərbaycan qadını ilə sədaqət, vəfa barədə danışırıqlar. Onun öz əhd-peymanına sədaqəti aksiomdur. "Mənə sədaqətli ol" demək onu təhqir etməkdir.

Azərbaycan oğlunun da sevgiyə baxışı fərqlidir. O, sevdiyi xanımın üzündə, bir bayatıda deyildiyi kimi, hətta yad bir baxışın olmasını belə qəbul etmir:

yatın özü yox olar! Vətən, Ana, Torpaq sevgisi andımız-amalımızdır. Gülə-çiçəyə, Günəşə-Aya, açılan sabahlara sevgi, yaşayıb-yaratmaq, tikib-qurmaq eşqi... Bunlarsız yaşamaq mümkündürmü? Qaldı ki qadınla kişinin bir-birinə sevgisinə, bunsuz həyatın mənası və davamı olmaz axı! Onların sevgisi iki sədən yaranmış bir akkorddur ki, bunsuz bütün dünya ölü sükuta qərq olardı.

Bununla yanaşı, sevgi heç də hay-küyü sevmir. Bir sevgi iki nəfər üçündür, başqalarına nümayiş etdirilmək üçün yox! Yəni bizdə sevgiyə, məhəbbətə baxış fərqlidir. O, çox qiymətli bir duyğu kimi ürəkdə bəslənir, insanı yaşadır, ucaldır. Nəbi Xəzri demişkən:

İllər sonra boşananlar da var ki, çox böyük günah edərək övladlarını atalı-analı ikən yetim, boynubükük qoyurlar. Sevgi tək bayramlarda bir-birinə gül daşımaqdan ibarət deyil. Sevgi həm də məsuliyyətdir! Bu hissə barmaqarası baxmaq olmaz.

Bəziləri deyirlər ki, həyatda sevgi adında bir şey yoxdur. Necə yəni yoxdur? Əksinə, sevgisiz hə-

*Bizdədir dünyanın sevinci, qəmi,
Bəs niyə susuruq görüşəndə biz?
Böyük məhəbbət də böyük çay kimi
Axar ürəklərdən səssiz-səmisiz.*

Deyilən fikirlərə söykək olan digər bir olay: Şamaxının istirahət mərkəzlərinin birində dincələn ahıl cütlük qollu-budaqlı ağacın altında dayanıb mehriban-mehriban söhbət

edirdi. Birdən qoca əyilib otların arasından boy qaldıran çobanyastığı gülünü üzüb ağsaçlı xanımına verdi. O isə gülümsəyərək gülü qoxlayıb örpəyinin altında gizlətdi.

Qəflətən onları bir dəstə uşaq, yeniyetmə dövrəyə aldı. Demə, böyük ailənin üzvləri burada birlikdə istirahət edirmişlər. İndi nəvələr nənə ilə babanın birgə şəklini çəkmək istəyirdilər. "Fotoqraf" - nəvələrin ən böyüyü tapşırırdı ki, nənə ilə baba bir-birinə sığınsın. Qocaların ikisinin də üzünə qızartı çökdü. Oğul-uşaq yanında abır-həyə gözəlyib sadəcə yanaşı dayandılar. Amma nənin əlindəki çobanyastığı şöklə düşmüşdü...

Beləliklə, 30 iyun Azərbaycan Sevgililər günüdür. (Bəlkə onu Sevnələr günü adlandırmaq daha düzgün olardı?). Hərçənd sevgi elə qiymətli hissə-duygudur ki, tək bir gün deyil, böyük yazıçı Ernest Heminqvayın ifadəsi ilə desək, "həmişə səninlə olan bayram"dır.

Qoy bu bayram Müqəddəs Valentin gününə bənzəməsin. Yəni tək Bakının küçələrində əllərinə üç-beş qızılgül, gül-gülə, zarafatlaşa-zarafatlaşa gedən cavanların bayramı olmasın. Qoy bu, bütün sevnələrin - məhəbbətini illərin çətin sınaqlarından keçirə bilmiş ixtiyar yaşlı ataların və ağbirçək anaların, əl-ələ verib birgə həyat quran, sevgilərini üst-üstə toplayaraq körpə balalarına bəxş edən gənc cütlüklərin, nişanlanıb toyuna hazırlaşan ağıllı-kamallı oğlanların və qızların hamısının bayramı olsun.

Həmin gün sevgilərin ən böyüyünün - Vətən sevgisinin zirvəsinə yüksələn İlhamı, onun şəhid olduğu Qanlı Yanvar gecəsindən üzübəri azadlıq, müstəqillik, torpaq uğrunda canından keçən mərd oğullarımızı, qəlbinin eşqi ilə Qarabağı mənfur yağıdan təmizləyən igidlərimizi ehtiramla yad edək! Qoy bu gün öz yarı(sı)nı arzularının çiçəkləndiyi bir vaxtda itirən, Vətən fədailərinin yadigarlarını böyüdən, "ondan gördüyüm sevgi bütün qalan ömrümə bəs edər" deyən şəhid xanımlarının da bayramı olsun.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"